

4. Кодинець А. О. Теоретичні та практичні аспекти захисту суб'єктивних прав на засоби індивідуалізації / А. О. Кодинець // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – № 3. – С. 39 – 48.
5. Полуектов І. Л. Цивільно-правові способи захисту прав інтелектуальної власності на комерційні позначення / І. Л. Полуектов // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – № 5. – С. 51 – 60.
6. Про судову практику в справах відшкодування моральної (немайнової) шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 31 березня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>
7. Рекомендації Президії Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності» від 10 червня 2004 року № 04-5/1107 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1107600-04>
8. Цивільне право України. Загальна частина : підручник : / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданника. – 3-е вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 976 с.
9. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на знаки для товарів і послуг (торговельну марку) (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України) : Оглядовий Вищого господарського суду України від 22 січня 2007 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v8_24600-07
10. Бошицький Ю. Л. Особливості правового регулювання торговельних марок в Угорщині / Ю. Л. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 4. – С. 127 – 132.
11. Постанови Вищого господарського суду України зі справ у спорах, пов'язаних із захистом на об'єкти інтелектуальної власності // Господарське судочинство. Судова практика у господарських справах : Науково-практичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 21 – 51.
12. Paris Convention for the Protection of Industrial Property 1883 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/trtdocs_wo020.html.
13. Савич С. С. Споживач у системі цивільно-правової охорони торговельних марок / С. С. Савич // Проблеми права інтелектуальної власності. – 2011. – № 3. – С. 210 – 213.
14. Коваль А. М. Захист прав інтелектуальної власності на торговельну марку (знак для товарів і послуг) / А. М. Коваль // Юридичний журнал : Аналіт. матеріали. Коментарі. Судова практики. – 2014. – № 1. – С. 72 – 78.
15. Владімірова Н. Спосіб захисту прав на торгову марку / Н. Владімірова // Інтелектуальна власність : Наук.-практ. журн. – 2014. – № 1. – С. 43 – 47.

* Михайлюк Галина Олегівна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри міжнародного права та спеціальних правових наук Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право

УДК 349.7 (477)

Руслана Коцюба *

ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ У СВІТЛІ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Статтю присвячено з'ясуванню загальних напрямів розвитку національного законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії у світлі виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Ключові слова: безпека використання ядерної енергії, ядерна безпека, енергетична безпека, Угода про асоціацію.

Коцюба Р. А. Задачи развития законодательства в сфере безопасности использования ядерной энергии в аспекте выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

Статья посвящена определению общих направлений развития национального законодательства в сфере безопасности использования ядерной энергии в аспекте выполнения Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС.

Ключевые слова: безопасность использования ядерной энергии, ядерная безопасность, энергетическая безопасность, Соглашение об ассоциации.

Kotsiuba R. O. Tasks of Legislation Development in the sphere of Safe Nuclear Energy Use in the Light of Implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU.

The article researches general direction of development of national legislation in the sphere of safe nuclear energy use in the light of implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU.

Keywords: safe nuclear energy use, nuclear safety, energy security, the Association Agreement.

Вступ та постановка питання. З підписанням у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, розпочався новий етап розвитку міжнародного співробітництва України з країнами Європейського Союзу у сфері безпеки використання ядерної енергії. Імплементация цієї Угоди вимагає від України досягнень у забезпеченні поваги до спільних цінностей і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах. Серед ключових завдань Угоди передбачається досягнення високого рівня ядерної безпеки, посилення енергетичної безпеки, регуляторної адаптації до ключових елементів *acquis* ЄС. Відтак, виконання визначених Угодою зобов'язань обумовлює *актуальність* дослідження напрямів удосконалення національного законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії та його адаптації до вимог ЄС.

Проблемам правового забезпечення безпеки використання ядерної енергії та гармонізації законодавства зі стандартами ЄС у зазначеній сфері присвячено праці вітчизняних вчених-правників: Балюк Г. І., Деркача А. Л., Крупки Ю. М., Малишевої Н. Р., Опришка В. Ф., Плачкової С. Г., Шемшученка Ю. С. та ін. Водночас у науці майже не приділялася увага з'ясуванню конкретних завдань розвитку законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії, що впливають з положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також особливостей їх виконання, що обумовлює *новизну* наукового пошуку. Отже, *мета* дослідження полягає у висвітленні положень загаданої Угоди, що стосуються сфери безпеки використання ядерної енергії, у контексті визначення завдань розвитку національного законодавства з означених питань.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні близько 35% попиту країн ЄС на електроенергію задовольняється за рахунок її виробництва на АЕС, водночас, як зауважують фахівці, проблеми подальшого поводження з відпрацьованим ядерним паливом та подолання наслідків Чорнобильської аварії значно ускладнили перспективи подальшого розвитку атомної енергетики і на сучасному етапі не входить до числа пріоритетних в Європейському Союзі [4]. Так, виробництво ядерної енергії у країнах ЄС поступово скорочується, зокрема, п'ять із восьми країн ЄС відмовились від використання атомної енергії, тільки Франція, Велика Британія та Фінляндія не ввели такого мораторію, але і там на найближчі роки, лише за виключенням Фінляндії, будівництво нових потужностей АЕС призупинено, так що частка споживання енергії АЕС в загальному енергетичному балансі країн ЄС, імовірно, понизиться [4].

Як засвідчує наведене дослідження, на відміну від інших країн-членів ЄС, в Україні ядерна енергетика є одним із значних (майже 50% виробництва електроенергії) та перспективних джерел енергії. Подальший її розвиток закріплений Енергетичною стратегією України на період до 2030 р. Вироблення національних політик та програм розвитку ядерної енергетики є самостійним вибором кожної з країн-члена ЄС. У зв'язку з цим загальна вимога до всіх країн-членів ЄС та країн-кандидатів у членство полягає у необхідності нормативно-правового забезпечення стандартів безпеки. Таким чином, основна увага зі сторони ЄС до України зосереджена на забезпеченні підвищення стандартів безпеки людини та довкілля, захисту від негативного впливу радіації та джерел іонізуючого випромінювання як пріоритетних напрямів розвитку законодавства.

Разом із тим ядерна енергетика виступає важливою сферою співробітництва між Україною та країнами ЄС. Належне законодавче регулювання безпеки використання ядерної енергії є однією з гарантій європейських країн у забезпеченні енергетичного попиту країн континенту. Угодою про асоціацію встановлюються принципи взаємодії між країнами. Так, стаття 342 згаданої Угоди передбачає, що співробітництво в цивільному ядерному секторі відбувається шляхом імплементации окремих угод, укладених чи тих, що будуть укладені, між Сторонами в цій сфері, згідно з відповідними владними повноваженнями і компетенцією ЄС та його держав-членів, Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратому) та його держав-членів і відповідно до правових процедур кожної зі Сторін.

Згідно із частиною другою статті 342 згаданої Угоди співробітництво повинно забезпечувати високий рівень ядерної безпеки, чисте використання ядерної енергії в мирних цілях, воно охоплює весь спектр діяльності у галузі цивільної ядерної енергетики і всі стадії паливного циклу, зокрема виробництво та торгівлю ядерними матеріалами, аспекти безпеки ядерної енергії, готовність до надзвичайних ситуацій, а також питання охорони здоров'я, навколишнього середовища і

нерозповсюдження ядерної зброї. У цьому контексті співробітництво також включає подальший розвиток політик, структури права та нормативно-правової бази, що ґрунтуються на законодавстві та практиці ЄС, а також на стандартах МАГАТЕ. Одночасно з цим сторони сприяють цивільним науковим дослідженням у галузі ядерної безпеки, в тому числі спільним дослідженням і розробкам, навчанню та мобільності вчених.

Зауважимо, що встановлені вимоги стосовно безпеки передбачалися попередніми зобов'язаннями, взятими Україною, значний обсяг яких вже впроваджено у національне законодавство. Водночас слід вказати, що урахування практики ЄС потребуватиме значного корегування ядерного законодавства України, зокрема, у частині удосконалення правового регулювання господарювання, у тому числі, можливого проведення роздержавлення об'єктів ядерної енергетики.

Досить значна увага в Угоді приділена питанням подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Згідно із частиною третьою статті 342 Угоди співробітництво спрямовується на вирішення проблем, що виникли внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, зокрема: а) план здійснення заходів на об'єкті «Укриття» (SIP) для перетворення наявного зруйнованого 4-го блоку (Об'єкт «Укриття») в екологічно безпечну систему; б) поводження з відпрацьованим ядерним паливом; в) дезактивація територій; г) поводження з радіоактивними відходами; д) моніторинг навколишнього середовища; е) інші питання, які можуть бути спільно погоджені, наприклад медичні, наукові, економічні, соціальні та адміністративні аспекти діяльності, спрямованої на мінімізацію наслідків катастрофи.

Серед чинних законів України, спрямованих на рулювання цієї сфери відносин, слід назвати: «Про загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему», «Про поводження з відпрацьованим ядерним паливом щодо розміщення, проектування та будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій», «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про охорону навколишнього природного середовища», що за рівнем законодавчого забезпечення у цілому дозволяє досягнути цілі виконання Угоди про асоціацію у визначених напрямках.

За змістом Угоду слід розглядати як стратегічний директивний документ, що слугує орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС. У зв'язку з цим вбачаємо конституційний аспект Угоди про асоціацію, що обумовлює потребу визначення її конституційно-правового статусу, доцільність дослідження її місця у системі права та з'ясування юридичної природи. Розглядаючи Угоду про асоціацію як інтегруючий документ, з притаманним їй перехідним характером, наявністю транзитних положень з особливим порядком застосування, акцентуємо увагу про відсутність єдності позицій щодо механізмів її реалізації, юридичної визначеності. На нашу думку, з аналізу змісту Угоди впливає декілька ключових напрямів, що визначають перспективу законодавчого забезпечення безпеки використання ядерної енергії, один із яких обумовлюється загальними положеннями про безпеку.

Так, положеннями про «Політичний діалог і реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері закордонних справ та політики безпеки» встановлені загальні завдання поступової конвергенції позиції України з ЄС у сфері зовнішньої та безпекової політики, зокрема поширення міжнародної стабільності та безпеки шляхом формату політичного діалогу (саміти, зустрічі). Йдеться, передусім, про конвергенцію у сфері Спільної політики безпеки та оборони, попередження конфліктів, нерозповсюдження, роззброєння та контроль за озброєнням, боротьба з тероризмом та ін. [3].

Разом з цим, поза увагою Угоди залишилися питання забезпечення реалізації гарантій ядерної безпеки, наданих державами-гарантами Україні в обмін на відмову від ядерної зброї. На нашу думку, вони набувають особливої ваги у сучасних умовах обмеження суверенітету України, що створило загрозу європейській та міжнародній безпеці, і потребують вжиття невідкладних заходів по її усуненню.

Значний обсяг питань розвитку законодавства стосується економічних аспектів функціонування ядерно-енергетичного ринку та енергетичної безпеки ЄС. Стосовно поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі Україна-ЄС (далі – ЗВТ) передбачається програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС, у тому числі, торговельних відносин в енергетичній сфері шляхом усунення нетарифних бар'єрів, розширеного доступу до внутрішнього ринку тощо. У частині Угоди «Економічне та секторальне співробітництво» визначаються завдання вжиття заходів у секторі ядерної енергетики, зокрема щодо умов, модальності та часових рамок гармонізації законодавства України та законодавства ЄС, зобов'язання України щодо реформування інституційної

спроможності відповідних установ. Ця частина Угоди переважно спрямована на забезпечення реалізації названих вище положень ЗВТ.

З приводу особливостей застосування Угоди зауважимо, що відповідно до Вербальної ноти Щодо визначеного стороною ЄС обсягу тимчасового застосування Угоди з 1 листопада 2014 року застосовуються Глава 1 «Енергетична співпраця, включаючи ядерні питання» Розділу V «Економічне та секторальне співробітництво». Окрім статті 338 (к) (щодо просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу), статей 339 (щодо обміну інформацією та досвідом) та 342 (щодо співпраці у сфері цивільного використання ядерної енергії). Тимчасове застосування Додатку XXVI та Додатку XXVII (за винятком ядерних питань) передбачається 1 листопада 2014 року.

У Додатку XXVI до Глави I «Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» визначено механізми раннього попередження, передбачає у випадку надзвичайних ситуацій розробку рекомендацій за спільним планом дій Сторін, включаючи можливість заснування Спеціальної групи моніторингу. Консультації, спільні оцінки та запропоновані рекомендації повинні базуватися на принципах прозорості, недискримінаційності та пропорційності. Для цілей цього Додатку надзвичайна ситуація – це ситуація, яка спричиняє значний збій/фізичну зупинку у постачанні природного газу, нафти чи електроенергії між Україною та Європейським Союзом.

У наступному Додатку XXVII до Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди, йдеться про впровадження у майбутньому трьох директив у сфері ядерної енергетики. Це: Директива №96/29/Євратом, що встановлює основні стандарти безпеки для захисту здоров'я працівників та населення від небезпеки, що виникає від іонізуючої радіації, директива Ради №2006/117/Євратом про нагляд та контроль за перевезенням радіоактивних відходів та відпрацьованого палива, директива Ради №2003/122/Євратом про контроль за високоактивними законсервованими та покинутими радіоактивними джерелами. Вони спрямовані на забезпечення безпеки людини та технічних аспектів ядерної та радіаційної безпеки. За розробленим графіком згадані директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності Угодою.

Завдання розвитку національного законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії також передбачаються Енергетичною стратегією України (2013 р.) та законом «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (2004 р.), які передували підписанню Угоди про асоціацію.

Згідно із положень Енергетичної стратегії у сфері ядерної енергетики основу її правового регулювання складають такі документи ЄС: рішення Ради ЄС 2008/114/ (ЄС, Євратом) від 12 лютого 2008 р. про встановлення статутів Агенції Євратому з постачання; правила Агенції Євратому з Постачання ЄС з ядерної енергетики від 11.05.1960 р. щодо способу врівноваження попиту та пропозиції на уранову руду, вихідні матеріали та спеціальні матеріали, що розщеплюються; директива Ради ЄС 2006/117/ Євратом від 20 листопада 2006 р. про нагляд та контроль за перевезенням радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива; регламент Ради (Євратом) 1493/93 від 8 червня 1993 р. щодо перевезень радіоактивних речовин між країнами-членами.

За згадану стратегією адаптація українського законодавства у цій сфері потребує прийняття законодавчих актів, спрямованих на: підтвердження відповідності продукції, що постачається на підприємства атомної енергетики; залучення та використання фінансових ресурсів для зняття з експлуатації АЕС та передачі на довгострокове зберігання/захоронення радіоактивних відходів (далі – РАВ); впровадження санітарних норм і правил для АЕС; спорудження сховищ відпрацьованого ядерного палива (далі – ВЯП) та РАВ; продовження терміну експлуатації АЕС; забезпечення інвестування в будівництво нових об'єктів ядерно-енергетичного комплексу (далі – ЯЕК); виконання процедур підготовки і передачі на захоронення РАВ підприємств ЯЕК та остаточного захоронення РАВ; поводження з ВЯП після його довгострокового безпечного зберігання; облік та контроль за ядерними матеріалами [1].

Ядерна енергетика як одне з джерел вироблення електричної енергії є галуззю, зорієнтованою на надання енергетичних послуг, і у зв'язку з цим, потребує запровадження єдиних регулюючих правил на ринку електричної енергії. З цієї позиції безпека ядерної енергетики виступає складовою енергетичної та економічної безпеки країни. Відтак, серед завдань розвитку законодавства у цій сфері слід визначити впровадження названих механізмів, запровадження ранньої оцінки потенційних ризиків та проблем, пов'язаних з попитом та пропозицією на електричну енергію та попередження і швидко реакцію у випадку надзвичайної ситуації чи загрози надзвичайної ситуації.

Безпосередньо сфера ядерної енергетики регулюється окремим механізмом, встановленим Договором про заснування Європейського Співтовариства по атомній енергії (Євратом), при цьому

Договір про Євратом має доволі відмінний характер від Договору про ЄС., в якому головну увагу приділено розвитку досліджень в сфері використання ядерної енергії, розповсюдженню інформації та знань в цій галузі, встановленню стандартів безпеки, забезпеченню постійних поставок та справедливому розподілу ядерного палива, контролю за використанням ядерного матеріалу в мирних цілях, регулюванню питання права власності на спеціальні матеріали, що розщеплюються, утворенню спільного ринку спеціальних матеріалів та обладнання, забезпеченню свободи руху капіталу для інвестування у ядерну промисловість тощо. У зв'язку з цим у сфері ядерної енергетики положення Договору про ЄС застосовуються тією мірою, якою є сумісними із положеннями Договору про Євратом (див. частину 2 ст. 305 (колишня 232) Договору про ЄС). Одночасно відбувається процес адаптації енергетичного законодавства України до енергетичного acquis ЄС, зокрема, щодо створення сучасного оптового ринку електроенергії, переважний розвиток енергогенеруючих потужностей, які використовують вугілля та ядерне паливо; забезпечення високого рівня безпеки АЕС як умови вступу до ЄС.

Відповідно до закону «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» актуальним для Співтовариства все ще залишається питання забезпечення безперебійного постачання енергоносіїв та диверсифікації джерел постачання енергії, взаємодія енергетичного сектору з охороною довкілля, впровадження екологічного компоненту енергетичної політики Співтовариства.

Згідно із Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 17 вересня 2014 року з метою виконання положень статті 342 додаток XXVII передбачається розроблення, прийняття та впровадження нормативно-правових актів з метою імплементації положень Директиви Ради 2013/59/Євратом від 5 грудня 2013 р., що встановлює основні норми безпеки для захисту від небезпеки, яка виникає від іонізуючої радіації, та припиняє дію Директив 89/618/Євратом, 90/641/Євратом, 96/29/Євратом, 97/43/Євратом та 2003/122/Євратом; розроблення, прийняття та впровадження нормативно-правових актів з метою імплементації положень Директиви Ради 2006/117/Євратом від 20 листопада 2006 р. про нагляд та контроль за перевезенням радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива; розроблення, прийняття та впровадження нормативно-правових актів з метою імплементації положень Директиви Ради 2014/87/Євратом від 8 липня 2014 р., яка змінює Директиву 2009/71/Євратом, яка встановлює для Співтовариства основи з ядерної безпеки ядерних установок у термін до листопада 2016 року.

Варто також звернути увагу, що 28 травня 2014 року Європейська Комісія прийняла проект нової Стратегії енергетичної безпеки ЄС у зв'язку з політичною кризою в Україні та загрозою порушення стабільності поставок енергоресурсів до ЄС, за якою передбачається, що ядерна безпека залишається абсолютним пріоритетом ЄС. ЄС має залишатись і надалі одним із лідерів та архітектором ядерної безпеки на міжнародному рівні, Єврокомісія повинна завершити підготовку змін до Директиви в питань ядерної безпеки, посилити незалежність регулятора ринку ядерної енергії, покращити інформування суспільства з питань ядерної безпеки [2]. З огляду на це правові механізми забезпечення безпеки використання ядерної енергії перебувають у процесі удосконалення.

Висновки. Підвищення стандартів безпеки людини та довкілля, захисту від негативного впливу радіації та джерел іонізуючого випромінювання є пріоритетними напрямками розвитку законодавства у сфері безпеки використання ядерної енергії. Законодавство України є переважно адаптованим до стандартів з безпеки мирного використання ядерної енергії та стандартів безпеки об'єктів ядерної енергетики, водночас питання вироблення спільної політики правового забезпечення ядерної безпеки, які, на нашу думку, є першочерговими, залишилися поза увагою Угоди про асоціацію. Значний обсяг питань, визначених Угодою про асоціацію, носить економічний характер та стосується сфери розвитку ринку електроенергії, не враховує сучасних реалій економічного стану України в умовах ведення гібридної війни, забезпечення енергетичної безпеки України та захисту її національних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 р.: Стратегія від 24.07.2013 р. [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13/paran3#n3>

2. Європа в пошуку нової стратегії енергобезпеки [Електронний ресурс] // Українська енергетика. – 2014.06.18. – Режим доступу: <http://ua-energy.org/post/44895>

3 Угода про асоціацію між Україною та ЄС : анотація основних розділів Угоди [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>

4. Шевцов А. І. Аналітичний матеріал «Європейський енергетичний ринок та перспективи України» [Електронний ресурс] / А. І. Шевцов, М. Г. Земляний, В. О. Бараннік. – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/88.pdf>

* Коцюба Руслана Олександрівна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, головний консультант Інституту законодавства Верховної Ради України.

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

УДК 342.9

Ніна Каменська *

ОБ'ЄКТИ ЗВЕРНЕНЬ ДО ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ: АКТУАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

В юридичній літературі увагу дослідників традиційно привертають питання характеристики звернень до публічної адміністрації з точки зору засобів реалізації та захисту прав, законних інтересів приватних осіб, забезпечення виконання покладених на останніх законом обов'язків. Разом з тим, значення даних правових явищ правореалізаційними та правозахисними функціями не обмежується. У статті автор намагається підійти до оцінки вказаних звернень по новому: розглянути їх в якості юридичних фактів. Саме у окресленому аспекті (у зв'язку з породжуваними зверненнями в адміністративному порядку правовідносинами) аналізується сутність об'єктів таких ініціатив.

Ключові слова: об'єкт правовідносин, юридичний факт, звернення до публічної адміністрації, право на звернення в адміністративному порядку, матеріальні та нематеріальні блага, права фізичних та юридичних осіб.

Каменская Н. П. Объекты обращений к публичной администрации: актуальные теоретические вопросы.

В юридической литературе внимание исследователей традиционно привлекают вопросы характеристики обращений к публичной администрации с точки зрения средств реализации и защиты прав, законных интересов частных лиц, обеспечения выполнения возложенных на последних законом обязанностей. Вместе с тем, значение данных правовых явлений правореалізаційними и правозащитными функциями не ограничивается. В статье автор пытается подойти к оценке указанных обращений по новому: рассмотреть их в качестве юридических фактов. Именно в очерченном аспекте (в связи с порождаемыми обращениями в административном порядке правоотношениями) анализируется сущность объектов таких инициатив.

Ключевые слова: объект правоотношения, юридический факт, обращение к публичной администрации, право на обращение в административном порядке, материальные и нематериальные блага, права физических и юридических лиц.

Kamenskaya N. P. Objects of appeals to the public administration: actual theoretical issues.

In the legal literature the attention of researchers traditionally attracted by the questions of characteristics of appeals to the public administration in terms of means of realization and protection of the human rights and legal interests of individuals, ensuring performance of assigned on them duties. However, the meaning of data value of legal phenomena is not limited by human rights-implementing and rights-protecting functions. In the Article the author tries to come up to the assessment of these applications with a new approach: considering them as legal facts. In the delineated aspect (in connection with generating appeals in administrative legal relations) it is analyzing the essence of objects of such initiatives.

Keywords: object of legal relationship, legal fact, an appeal to the public administration, the right to appeal by the administrative order, material and non-material benefits, the rights of individuals and entities.

В юридичній літературі увагу дослідників традиційно привертають питання характеристики звернень до публічної адміністрації з точки зору засобів реалізації та захисту прав, законних інтересів приватних осіб (в основному громадян. – Н. К.), забезпечення виконання покладених на останніх законом обов'язків. Разом з тим, значення даних правових явищ правореалізаційними та правозахисними функціями не обмежується. Варто, також акцентувати увагу на тому, що звернення до публічної адміністрації здатні породжувати правовідносини